

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 26 februari 1918 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående skrivelse till Kungl. Maj:t om upptagande i samband med pågående revision av vissa barnavårdsagar till undersökning av frågor om utsträckning och enhetlig organisation av samhällets barnavård.

Närvarande: herrar Persson i Norrköping, Gezelius*, Alexanderson*, greve Spens, Dahl, von Sydow, Tisell*, Klefbeck, von Koch, Lindqvist i Kosta, Lindley Ernst, Holmdahl, Karlsson i Fjäl, Strid, Svensson i Betingetorp* och Johanson i Gäre*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, nr 66, har herr *von Koch* hemställt, att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om att i samband med nu pågående omarbetning av barnavårdsagstiftningen vissa önskemål ifråga om utsträckning av samhällets barnavård måtte tagas under omprövning och att därvid särskilt borde undersökas möjligheten av att hos en enda sakkunnig myndighet förena alla samhällets upplysande, vårdande, understödjande och kontrollerande barnavårdsuppgifter.

Till stöd för sin ifrågavarande hemställan har motionären anført följande:

»När kriget är över, vänta många stora problem på sin lösning. Politiska, sociala, ekonomiska, kulturella frågor komma att trängas om *Motionärens motivering.*

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 9 saml. 9 häft. (Nr 11—12.) 1

varandra, och man kan redan nu förutse, att det inte blir *små* reformer det gäller, utan omvälvningar i hittills oanad omfattning.

Bland alla dessa frågor är det en, som kanske tidigast kommer att tränga sig fram i allra främsta ledet, ett spörsmål, som utgör så att säga grunden för alla vidare framsteg. Jag syftar på en fullt tillfredsställande vård och fostran av samhällets dyrbaraste egendom, *barnen*, samt i samband härmed skydd och hjälp åt deras mödrar.

Det ligger i sakens natur att barnavården inom kort överallt i världen måste ägnas en alldeles särskild uppmärksamhet. Efter krigets massslaktning av folk kommer nödvändigtvis en reaktion att inträda. Lika hänsynslöst, som man under kriget offrat de unga, lika omsorgsfullt kommer man efter kriget att tillvarataga all spirande människokraft. Det ohyggliga slöseriet med folk skall man i möjligaste mån söka gottgöra, om icke av andra skäl, så på grund av den ekonomiska strid, som väl ej torde kunna undgås efter det egentliga krigets upphörande, och vilken även den kräver människor framför allt.

Den som är det minsta framsynt, skall ej heller kunna underlåta att se en djupare innebörd i detta tillvaratagande av barnen. En av krigets påtagligaste följder blir nämligen otvivelaktigt, att hittills undanträngda folkklasser komma att utöva en ledande roll i folkens utveckling, varför det mer än förr ligger makt uppå, att varje individ i samhället från tidigaste år fostras till samhällsduglighet och ansvarskänsla. Och om än vårt land hittills förskonats från krigets elände ha vi all anledning att aktgiva på de lärdomar, som de krigförande draga av detsamma, så mycket mer som även hos oss förefinnas stora brister i fråga om vår nuvarande barnavård och f. ö. den senaste tiden haft att uppvisa en förfärande ökning av vanart och brottslighet bland ungdom.

Det skall visst icke förnekas, att under senare år hos oss förnummits ett erkännansvärt intresse för de unga och deras framtid. Ett av de vackraste uttrycken härför är den vid föregående års riksdag antagna lagen om barn utom äktenskap. Vidare äro våra gällande lagar om fosterbarns vård samt om sedligt försummade och vanartade barns behandling, vilka tyvärr hittills blott ofullständigt tillämpats, sedan flera år föremål för omarbetning inom fattigvårdslagstiftningskommittén. Och även på vissa andra punkter har barnavårdsfrågan upptagits till revidering. Men hittills ha de lagstiftande myndigheterna nästan uteslutande haft sin uppmärksamhet riktad på de särskilt olyckligt ställda barnens förhållanden, framförallt de utomäktenskapliga barnens; däremot har man förbisett behovet av att *barnavårdsmyndigheten*

kan utsträcka sin verksamhet till varje fall där ett ingripande är påkallat. Ej heller har man beaktat, att det är behöfligt höja barnvården i sin helhet inom varje samhälle genom upplysningsverksamhet och genom stöd eller eventuellt skapande av sådana institutioner, som främja hemmens uppfostraregärning.

För att söka klargöra, vilka faror och svårigheter, som möta barnen och vad som eventuellt kan göras för att förekomma desamma skall i den följande framställningen de ungas liv indelas i fyra perioder. Den första perioden, som räcker från barnets födelse till 2-årsåldern, är i fysiskt hänseende den farligaste, den då döden härjar svårast och kroniska sjukdomar grundläggas. Den andra perioden, som omfattar de följande åren intill skolåldern, kännetecknas framförallt av själslivets hastiga utveckling, och är ofta grundläggande för karaktären. Den tredje perioden, som omfattar skoltiden, kännetecknas särskilt av kunskapsinhämtandet samt är även kroppsutvecklingens viktigaste tid. En fjärde period börjar i och med utträdet ur skolan, den tid förvildning och brottslighet gör sin rika skörd bland de unga.

Under den första perioden gäller det huvudsakligast att bekämpa dödligheten och förekomma framtida sjukdomar. Visserligen är spädbarnsdödligheten hos oss ej så stor som i andra länder, men att den på sina håll härjar i onaturlig grad, framgår därav, att densamma i olika samhällen växlar mellan 0—17% av de födda. Samma förhållande kan avläsas av antalet döda barnaföderskor i olika län, som växlar mellan 1 : 225 och 1 : 800. Att dålig eller otillräcklig vård är orsaken till den på sina håll stora spädbarnsdödligheten torde vara utom allt tvivel. Detsamma kan sägas om många av de dödsfall, som orsakas av infektionssjukdomar — alltså i de relativt lindriga sjukdomarne, mässling och kikhosta, dö således årligen i Sverige omkring 1,000 barn i åldern 1—10 år.

Vad grundläggandet av sjukdomar angår, synes den nyaste vetenskapliga forskningen ge vid handen, att detsamma i vida större grad än man förut anat äger rum just under de första levnadsåren. Så är exempelvis fallet med den största folkförhärjaren, tuberkulosen.

För att skydda barnen under deras första levnadsperiod — vilket ju till stor del sker genom hjälp åt deras mödrar — är åtskilligt gjort, men mycket återstår dock att göra. Här skall icke redogöras för önskemål i avseende på förbättrandet av barnmorskornas ställning, upprättandet av förlösningshem m. m., då dessa frågor på grund av en riksdagens skrivelse är under utredning. Däremot skola med några ord beröras vissa andra behöfliga åtgärder.

I olika kommuner har man sålunda på ett eller annat sätt sörjt

för barnens skydd och vård under de första levnadsåren. Så ha flerstädes upprättats *upplysnings- och understödsbyråer* (»mjölkdroppar») för mödrar och deras späda barn, där mödrarna kunna inhämta sakkunniga råd, och där även — såsom är fallet i Stockholm — utdelas s. k. *ampremier* i syfte att för mödrarna underlätta att själva nära sina barn. Samma syfte söker man nå genom de s. k. *spädbarnshem*, som även på sina håll tillkommit. Dessa senare hem avse ock att fast sammanknyta bandet mellan mor och barn; det har nämligen visat sig att om modern under någon tid får själv sköta barnet, hennes moderskänsla växer i den grad, att hon sedermera antingen behåller barnet hos sig eller, om det måste utlämnas till andra, utövar en omsorgsfull kontroll av dess vård. Allt tyder på att åtgärder av nu antytt slag äro av utomordentlig betydelse för barnets hälsa och framtid. Då emellertid det icke ingår i någon kommunal myndighets *åliggande* att tillse, det dylika anordningar finnas i tillräcklig utsträckning, är det i regel slumpen som avgör om de inom ett samhälle existera eller ej. Skulle icke åt en viss myndighet kunna uppdragas att tillse det behovet av dylika hjälpinstitutioner fyllas, vare sig det sker på privat eller kommunalt initiativ?

En ej mindre viktig angelägenhet är emellertid *kontrollen över enskild barnavård*. Genom den nu ikraftträdde lagen om barn utom äktenskap äro samtliga dessa barn ställda under barnavårdsnämndens skydd. Samma omfattning äger emellertid ej det skydd som lagen om fosterbarns vård skänker, i det att en icke oväsentlig del av fosterbarnen falla utanför nämnda myndighets kontroll. Men även om detta missförhållande skulle rättas vid den nu pågående revisionen av ifrågasvarande lag, återstår en anseelig mängd fall av späda barn, som icke komma i åtnjutande av någon som helst kontroll, ehuru de äro i stort behov därav. För att giva varje spätt barn behöfligt skydd, skulle ett sådant förfarande kunna tänkas, att varje nyfött barn registrerades inom viss kortare tid hos lämplig myndighet, vilken sedan hade att genom läkare och därför särskilt avsedda sköterskor utöva kontrollen. En sådan anordning tillämpas f. n. i England, där ett helt system av åtgärder äro vidtagna för att genom besök i hemmen, upprättandet av barnkliniker m. m. tillförsäkra barnen en ändamålsenlig vård. Det är emellertid osäkert om en sådan anmälningsplikt med efterföljande kontroll är lämplig om ens påkallad i vårt land. I vart fall borde denna radikala anordning ej tillgripas, förrän man försökt sig på andra mindre djupt ingripande åtgärder. Däremot borde utan svårighet kunna genomföras, att *barnavårdsmyndighetens befogenhet utsträcktes därhän, att den ägde*

ingripa i varje fall, där anmälan inginge om bristande vård eller där eljes behov av åtgärder ansåges föreligga. Och härvid är av vikt, att ingripandet ej begränsas till de fall, då uppenbar misshandel och vanvård föreligger utan kan utsträckas även till sådana fall, där man blott befarar, att dålig eller olämplig behandling förekommer.

Ett annat önskemål är att barnavårdsmyndigheten står i närmaste samarbete med alla organ, enskilda eller offentliga, som ha något att skaffa med späda barn. Man tänker därvid närmast på hälsovårdsmyndighet, fattigvård och polis men ej minst viktigt är, att samarbete åstadkommes med barnmorskorna. Dessa komma ju i regel i beröring med de allra flesta hem och kunna, om saken ordnas praktiskt, lämna upplysningar om de fall, där ett ingripande är behöfligt. Men förutsättningen härför är att barnmorskornas ställning högst väsentligt förbättras, såväl i ekonomiskt avseende som ifråga om utbildning. Då förhållandena gestalta sig mycket olika i städer och på landsbygden, kan det givetvis ej i detalj föreskrivas, hur arbetet skall organiseras, utan bör det överlämnas åt varje samhälle, att i samråd med den inspektionsmyndighet, som väl lär komma att bli behöflig, därom besluta. Av icke ringa betydelse är att de kommunala organen härvid samarbeta med enskilda institutioner, varigenom enhetlighet vinnes och dubbelarbete undviks.

En fråga, som i detta sammanhang ej får förbises, är samhällets skyldighet att under vissa förhållanden ekonomiskt bispringa familjer, som på grund av stor barnskara, ej äga förmåga att på ett tillfredsställande sätt vårda och underhålla sina barn. Redan nu understödjer samhället, då vissa orsaker föreligga, genom fattigvården ett stort antal familjer med barn, och förmodligen kommer en väsentlig del av denna understödsvärksamhet att överflyttas till barnavårdsmyndigheten, dit den otvivelaktigt hör. Den genom riksdagsskrivelse sistlidna år begärda utredningen om att lämna s. k. förskott av allmänna medel till barn utom äktenskap samt i vissa fall även barn inom äktenskap, torde resultera i att även detta slag av understöd kommer att handhavas av barnavårdsmyndigheten. En annan och vida mera svårlöst fråga är emellertid, huruvida samhället — utan att fattigvårdsbehov föreligger — skall bidra till barnrika familjers underhåll, då försörjarna icke förmå att göra det på ett tillfredsställande sätt. En dylik s. k. barnpremiering får dock icke förkastas utan att först ha upptagits till allvarligt övervägande. Klart är, att vill samhället söka giva alla barn tillfälle att utveckla sig fysiskt och andligt tillfredsställande, kan det icke ge sig till tåls med att vissa barn sakna vad de behöva. Det måste ock medges, att den som fostrar ett större antal barn, härmed utför ett arbete, vilket

är värt samhällets erkännande och stöd. Det gäller blott att finna en form för sådant understöd, som ej verkar demoraliserande och ej allenast kommer mindervärdiga föräldrar till godo. I alla händelser är denna fråga så betydelsefull, att den ej får åsidosättas vid en eventuell utredning angående åtgärder för att främja barnens fostran och vård.

Det må slutligen här framhållas ifråga om de späda barnens vård, att en grundförutsättning för att denna skall bli tillfredsställande är att *upplysning sprides om en god vård av späda och äldre barn, samt att undervisning i barnavård* meddelas största möjliga antal kvinnor. Då denna senare fråga ligger något vid sidan om den ifrågavarande barnavårdsmyndighetens arbete, har jag i en särskild motion upptagit denna viktiga fråga till behandling.

Under den *andra här ovan angirna utvecklingsperioden* av barnen — från tvåårsåldern tills barnen börja skolan — är naturligtvis den fysiska vården och näringsfrågan lika viktig som tidigare, men härtill har nu kommit omsorgen om barnets fostran och danandet av dess karaktär. Den tid är nu förbi, då man trodde, att barnens uppfostran kunde uppskjutas till skolåldern; nyare vetenskapliga forskningar ha givit vid handen, att barnen mycket tidigt taga intryck av sin omgivning, att den fostran eller brist på fostran, som förekommer, kan bli grundläggande för hela livet, inverka på karaktär och livsåskådning. Man har även funnit, att barnet är som ett ömtåligt instrument, vilket lätt kan taga skada av ovarsam behandling. Fostran på anstalter, där barnen komma i beröring med omoraliska personer, eller i hem, där föräldrar eller inneboende kunna på dem utöva skadlig inverkan, har befunnits vara underminerande för barnens hela framtid. Den nu ifrågavarande perioden av barnens liv är således långt betydelsefullare än man förut anat, och medel måste utfinnas att komma hemmen till hjälp under denna kritiska tid. Åtskilliga sådana *anordningar till stöd för hemuppfostran* ha ock kommit till stånd. Sålunda ha på sina håll tillkommit *barnkrubbor*, avsedda att ombändertaga barn, vilkas mödrar äro upptagna med arbete utom hemmet. Vidare *barnavärn* och *arbetsstugor*, som avse att giva barnen sysselsättning genom handarbete av olika slag, vilket ökar deras handfärdighet och förebygger deras skadliga vistelse å gator och gränder. Slutligen äro att räkna hit de s. k. *barnträdgårdarne* (kindergarten) vilka äro att anse som en förberedelse för skolan, i det de i lekform vänja barnen vid ordnad sysselsättning, samarbete, disciplin, goda seder etc. Dessa institutioner äro tillkomna på enskilt initiativ, men åtnjuta i regel kommunalt understöd. Under kriget har statens dyrtidsanslag till någon del använts till upprättande

av dylika anstalter, framförallt barnkrubbor. Nyttan av desamma för barnens goda utveckling har blivit alltmer uppenbar. Men därjämte utövas genom dessa anstalter en slags kontroll över hemmen, i det att det snart uppdragas, om barnen på ett eller annat sätt fara illa. Det vänskapliga förhållande, som i regel råder mellan föräldrarna och anstalternas föreståndare, är en god hjälp vid den hemmens reformering, som ofta kräves. Slutligen medföra dessa anstalter den stora fördelen, att mödrarna under åtminstone någon del av dagen befrias från tillsynen av barnen och kunna ägna sig åt annat nödvändigt arbete.

Den stora betydelse, som dessa institutioner visat sig spela för hemuppfostran, borde föranleda samhället att på ett helt annat och kraftigare sätt understödja desamma. Nu tillkomma de slumpvis, beroende på om någon initiativrik person är tillfinnandes, och deras underhåll är huvudsakligen beroende på tillfälliga gåvor. Särskilt ha *barntädgårdarna* haft att kämpa med stora svårigheter. Medan dessa för länge sedan vunnit vidsträckt tillämpning i utlandet, framförallt i Tyskland och Amerika, där de mångenstädes utgöra en del av skolsystemet, ha de i vårt land ytterst långsamt tillkämpat sig myndigheternas intresse. Endast i en stad, Norrköping, kan det sägas, att de tack vare några uppoffrande entusiasternas mångåriga arbete lyckats slå igenom. Och dock är barntädgården ej längre ett experiment utan ett beprövat medel för barnens sunda och allsidiga utveckling. Alla erkänna ju numera lekens betydelse för barnet. Men all lek är icke av godo; den slags lek som bjudes i barntädgården är avsedd icke så mycket att meddela kunskaper utan att odla barnets iakttagelseförmåga, tillfredsställa dess verksamhetsbegär, dess härmningsdrift, uppmuntra dess självverksamhet, allt saker som äga betydelse för dess framtida duglighet som vuxen. Det lider således intet tvivel, att barntädgården, där arbetet ledes rätt och ej ordnas som en tröttande undervisning, är en i de flesta fall nödvändig hjälp för hemuppfostran. Och ur denna synpunkt bör det kunna ifrågasättas, att det allmänna på lämpligt sätt söker få till stånd och understödjer dylika företag, vare sig de ordnas såsom en del av skolan eller fristående.

Om nu ifrågavarande företag gäller sålunda vad ovan yttrats om åtgärder till hjälp för de späda barnen, att det ej bör överlämnas åt tillfälligheter, om de komma till stånd, utan att det bör vara barnavårdsmyndigheter ålagt att tillse, att sådana företag existera i tillräcklig omfattning i olika samhällen. Huruvida och i vilken utsträckning kommunen bör kunna påräkna statsunderstöd för dylika företag, bör även komma under utredning och härom hemställas i särskild motion.

Om beträffande barnets andra utvecklingsperiod det för samhället huvudsakligen gäller att komma hemuppfostran till hjälp genom att främja sådana företag som här ovan nämnts, är det ifråga om den *tredje perioden*, skolåldern, ett annat problem som träder i förgrunden, nämligen hur man skall förekomma barnens överansträngning, hindra en skadlig ensidighet i utvecklingen samt förskaffa de undernärda och klena barnen nödigt tillskott i föda och vård. Uppgiften är på en gång lätt och svår, lätt därför att genom skolan barnen stå under ständig observation, men svår därför att det är så många det gäller att hjälpa och därför att skolan genom sina åtgärder icke får på något sätt försvaga hemmens ansvarskänsla. Hur stort behovet av skolans ingripande på detta område är, framgår av en av provinsialläkarföreningen verkställd undersökning av barnen i landsbygdens folkskolor. Bland de 4,423 undersökta fallen befunnos ej mindre än 44 proc. lidande av kroniska sjukdomar eller lyten. Sjukligheten bland städernas folkskolebarn torde äga ungefär samma omfattning.

Helt självfallet är att *skolans hälsovårdande uppgift bör utövas av skolläkaren*. Ända sedan 1863 ha skolläkare funnits anställda vid de allmänna läroverken, ehuru de ännu icke kommit att utöva den omfattande verksamhet som avsetts. Däremot är frågan om hygienisk övervakning av folkskolebarnen jämförelsevis ny i vårt land. I Stockholm och åtskilliga andra städer förekommer dock i större eller mindre utsträckning sådan övervakning. Från riksdagens sida har intresse för denna fråga visats, och i en riksdagens skrivelse har ställts i utsikt, att de skoldistrikt, som anordna dylika undersökningar, skola kunna påräkna statsbidrag för ändamålet. Frågan har jämväl förberetts genom en av provinsialläkarföreningen tillsatt kommitté. Allt synes sålunda tala för, att det är genom skolläkareinstitutionen, som kontrollen av barnens hälsotillstånd skall utövas. Samma institution kommer då helt naturligt att taga befattning med urvalet av de barn, som skola komma i åtnjutande av *skolbespisning* och *ferievistelse på landet*, tvenne angelägenheter, som på grund av föregående års riksdagsskrivelse äro föremål för utredning. Till biträde vid utövandet av omvårdnaden av barnen skulle skolläkarna hava s. k. *skolsköterskor*, vilka i utlandet visat sig fylla en verklig mission.

Här skall givetvis ej närmare ingås på skolläkareuppgiftens organisation, men det måste framhållas, att densamma bör ordnas in som ett led i den stora serien av åtgärder för en förbättrad barnavård i vårt land. Några antydningar om, hur denna fråga är löst i ett av de stora kulturländerna, England, meddelas här nedan efter en i hygienisk tidskrift inom kort publicerad uppsats.

I England trädde förordningen om läkarvård vid alla folkskolor i kraft år 1907 och tillämpas nu över hela landet. 1915 års undersökning konstaterade att 4 proc. av skolbarnen voro lytta och vanföra och 16—17 proc. så klena, sjuka eller sinnesslöa, att de icke kunde i avsedd utsträckning draga fördel av undervisningen. Den praktiska betydelsen av läkarvården har visat sig vara större än som förutsågs, i det den fysiska fostran numera allmänt befunnits vara en nödvändig förutsättning för den intellektuella. Förutom omkring 1,500 läkare deltaga inspektriser, lärare samt cirka 1,500 skolsköterskor i arbetet, och ett livligt samarbete pågår med enskilda föreningar. Regelbundna årliga besiktningar äga rum med dels de barn, som börja sin skolgång, dels med 8-åringarna, dels med dem, som äro i 12—13-årsåldern. Dessutom undersökas alla barn, som befinnas klena och sjuka. Sammanlagda antalet barn, som under normala förhållanden årligen undersökes, är 2,400,000. I betydlig utsträckning förekommer specialundersökningar. En mycket stor roll spela skolsköterskorna, som komma i nära beröring med hemmen. Dessutom ägna sig omkring 225 tandläkare åt skolbarnens tandvård. Utgifterna för läkarvården, som år 1915 belöpte sig till 7,5 mill. kronor, delas mellan stat och kommun. De åtgärder, som vidtagas, avse i främsta rummet att *förekomma* sjukdomar, och bland medel härför må nämnas undervisning i fria luften, (bl. a. friluft- och sanatorieskolor), vistelse å landet eller å kustorter, kropps- och idrottsövningar, skolbespisning (som anses böra ha en uppfostrande karaktär). Vad beträffar de sjukas vård, har medicinsk behandling införts i 279 av landets 317 skoldistrikt. Stora kliniker äro anordnade vid 450 skolor. Resultatet av de sjuka barnens behandling angives sålunda: botade 55 proc., förbättrade 30 proc., oförbättrade 15 proc. Om föräldrarna befinnas utsätta barnen för vanvård och misshandel, kan läkaren varna och åtala dem; så kan även ske, om barnen utsättas för ohyra o. d. eller om föräldrarna trotsa läkarens föreskrifter. Särskild kontroll utövas över skolbarn, som börjat arbeta i industri och jordbruk. Genom samarbete med arbetsförmedlingen och även på annat sätt söker man förebygga att barnen exploateras.

I de allmänna läroverken däremot är läkarvården ej obligatorisk, men det arbetas därför, och på frivillig väg är redan mycket åstadkommet.

Vid denna frågas lösning i Sverige, vilken näppeligen kan länge uppskjutas, torde bl. a. komma i betraktande, huruvida skolläkaren skall höra under barnavårdsmyndigheten eller eventuellt under skolmyndigheten. Denna sak är dock av jämförelsevis underordnad natur mot det vida väsentligare kravet, att *all den sociala omvårdnad, som genom skolan kommer barnen till del* — skolbespisning, ferievistelse, understöd till skodon och

kläder m. m. — bör höra under barnavårdsmyndigheten. Denna verksamhet bör nämligen betraktas som ett naturligt led i den vårdande och kontrollerande uppgift, som barnavårdsmyndigheten bör få sig anförtrodd.

* * *

Ett par ord må till sist nämnas om den *fjärde här ovan antydda perioden*, den som börjar när barnen sluta skolan. En bland kristidens lärdomar är sålunda, att barnavårdsnämndens kontroll behöver utsträckas till en senare tidpunkt än den nu gällande. Under den kritiska åldern 15—18 år, den tid då vanart och ungdomsbrottslighet framförallt uppträder, är barnavårdsnämnden i regel ur stånd att träda emellan och det är endast domstolen, som då kan gripa in och under vissa förhållanden döma de brottslige till vård å uppfostringsanstalt. Här föreligger en mycket farlig lucka i samhällets fostrande verksamhet, och en ändring bör snarast möjligt komma till stånd.

* * *

Om uti en enda myndighets hand skola läggas alla här berörda uppgifter, är det givetvis nödvändigt att densamma utrustas på ett fullt tillfredsställande sätt. Hälsovård, undervisningsväsende, understödsverksamhet m. m. böra hos denna myndighet vara sakkunnigt företrädda. Av särskild vikt är det att å orter, där läkare är bosatt, denne är självskriven medlem av ifrågavarande myndighet. Att kvinnor dagligen skola tillförsäkras plats i densamma, torde även vara önskvärt, liksom att representanter för den frivilliga barnavårdsverksamheten där skola ha tillfälle att framlägga sina synpunkter.

Som en sammanfattning av de här uttalade önskemålen vill jag till sist framhålla: Att hos en enda, väl utrustad barnavårdsmyndighet, måtte samlas all den vårdande, kontrollerande, understödande verksamhet, som samhället bör utöva ifråga om det unga släktet. Denna verksamhet måste begynna vid barnets födelse och eventuellt sträcka sig till dess adertonde år. Den får icke inskränkas — såsom nu är fallet — till blott vissa grupper av barn, utan bör utsträckas till alla barn, vilka därav äro i behov. Den skall avse att skydda de späda barnen mot förtidig död och farliga sjukdomsanlag, ansvara för att behövliga hjälporganisationer existera till stöd för barnens hemuppfostran, leda den sociala omvårdnad, som under skolåldern kräves, och jämväl efter densamma utöva tillsyn över de unga och inskrida där så kräves. Den ifrågasatta barnavårdsmyndigheten skall ha skyldighet att befrämja upplysning i barnavårdsfrågor och därvid, liksom i andra avseenden,

samarbeta med de frivilliga institutioner, som finnas. Slutligen skall till denna myndighets överinseende anförtros den mångskiftande understödsverksamhet för barn, som redan finnes och som framledes kan tillkomma.

Det behöver icke framhållas, vilket mångsidigt och rikt arbetsfält, som en sådan barnavårdsorganisation skulle erhålla. Däremot kan det vara skäl att erinra om att vår egen erfarenhet tillfullo bestyrker behovet av att på dylikt sätt barnavården centraliseras. Intet har nämligen varit mera hinderligt för en god samhällets barnavård i vårt land än den splittring på olika myndigheter, som hittills i detta avseende varit rådande. Genom att olika grenar av barnavården handhafs av olika organ — hälsovårds-, fattigvårds- och skolmyndigheterna — har ingen känt något verkligt ansvar för barnavårdens höjande, och betänkliga luckor ha uppstått. Med samarbetet har det också ofta varit klen bestämt, och någon slags kontroll från statens sida över kommunernas sätt att handhava denna angelägenhet har ej funnits. Nu föreligger emellertid en möjlighet att rätta de bestående missförhållandena. Som förut är nämnt har åt fattigvårdslagstiftningskommittén lämuats i uppdrag att revidera vissa av nu gällande barnavårdslagar. Det är känt, att kommittén hyser stora sympatier för en centralisering av den del av barnavården, som den fått i uppdrag att behandla. Det ligger då nära till hands att i samband med denna omarbetning även upptaga till behandling de här uttalade önskemålen. På så sätt skulle man kunna lägga en fast grund för en enhetlig och effektiv barnavård i vårt land, och de nya förslag, som senare kunna uppstå, skulle då naturligt ansluta sig härtill. Om åter blott en del av den stora frågan nu behandlas, riskerar man den enhetlighet i barnavårdsarbetet, som visat sig vara så behöfelig, och många av de angelägenheter, vilkas vikt för de ungas utveckling i det föregående belysts, bliva uppskjutna till en oviss framtid. Av stor betydelse är därför, att det arbete, som fattigvårdslagstiftningskommittén nu utför, icke måtte hämmas av några inskränkande bestämmelser utan kunna utföras med avsikt att skapa en sådan enhetlig organisation av samhällets barnavård, som i det föregående skizzerats. Från riksdagens sida torde därför ett uttalande böra göras som tillförsäkrar denna fråga en allsidig behandling.»

I förevarande motion riktas uppmärksamheten på önskvärdheten av att i samband med pågående revision av 1902 års barnavårdslagar till behandling upptages frågan om all den vårdande, understödjande, kontrollerande och upplysande verksamhet för tillsyn av barnen,

*Utskottets
yttrande.*

som samhället bör utöva, samt denna verksamhets överlämnande till en enda väl utrustad barnavårdsmyndighet. Utan att vilja närmare ingå på de av motionären i förevarande avseende uttalade olika önskemålen, som utskottet finner synnerligen behjärtansvärda, anser utskottet sig böra instämma med motionären däri, att pågående arbete med barnavårdslagstiftningens omarbetande icke må hämmas av några inskränkande bestämmelser utan utsträckas att omfatta all samhällets barnavård, därvid enligt utskottets förmenande särskilt bör undersökas möjligheten av att inom varje kommun alla samhällets barnavårdsuppgifter i görligaste mån sammanföras till enhetlig handläggning. I betraktande av kommunernas växlande storlek samt befolknings-, ekonomiska och andra förhållanden måste givetvis en allmän lagstiftning uti ifrågavarande avseende framgå med synnerlig varsamhet. Det är möjligt, att behörig hänsyn till de växlande ortsförhållandena kan göra det erforderligt eller i varje fall lämpligt, att i en blivande lagstiftning vissa bestämmelser, som icke kunna tilläggas en allmänare giltighet, göras endast villkorligt bindande, så att deras tillämpning inom varje särskild kommun blir beroende av vederbörande myndigheters beslut.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte med anledning av förevarande motion i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om att i samband med nu pågående omarbetning av vissa barnavårdslagar en utsträckning av samhällets barnavård även till andra områden av barnavård än dem, som beröras av dessa lagar, måtte tagas under omprövning, och att därvid särskilt måtte undersökas möjligheten av att inom varje kommun alla samhällets vårdande, understödjande, kontrollerande och upplysande barnavårdsuppgifter i görligaste mån sammanföras till enhetlig handläggning.

Stockholm den 26 februari 1918.

På lagutskottets vägnar:

SVEN PERSSON.
